

Mr. sc. Hrvoje Šimović

PRIKAZ KNJIGE

NASLOV: **PRORAČUNSKI SUSTAV: ORNAMENT ILI SREDSTVO UPRAVLJANJA DRŽAVNIM FINANCIJAMA**

AUTOR: **ANTO BAJO**

Izdavač: **Institut za javne financije**

Mjesto i godina izdanja: **Zagreb, 2006.**

Broj stranica: **361**

U posljednjih petnaest godina Hrvatska razvija svoj sustav javnih financija. Taj razvoj prati stručna i znanstvena zajednica koja svojim stručnim i znanstvenim radovima bitno utječe na formuliranje konačnog izgleda što poreznog što proračunskog sustava. Sukladno aktualnosti tema, do sada su uglavnom s znanstvenog konteksta dominirale teme vezane uz porezni sustav, fiskalnu decentralizaciju te veličinu i strukturu javnih rashoda. Aktualiziranje izgradnje sustava državne riznice te općenito upravljanja financijama u javnom sektoru nametnulo je potrebu da se u Hrvatskoj sa znanstvenog aspekta pristupi i ovom problemu.

Knjiga *Proračunski sustav: ornament ili sredstvo upravljanja državnim financijama* dr. Ante Baje koja je izašla potkraj 2006. godine svojevrsni je pionirski rad iz navedenog područja u hrvatskoj znanstvenoj literaturi. Knjiga predstavlja rezultate trogodišnjeg rada na doktorskoj disertaciji, odnosno desetogodišnjeg znanstvenog rada i bavljenja problematikom javnih financija. U tom je razdoblju autor aktivno sudjelovao u razvoju i reformi hrvatskog sustava javnih financija kao istraživač Instituta za javne financije, a posljednjih godina kao zaposlenik Ekonomskog fakulteta Zagreb.

Knjiga se sastoji od šest poglavlja, od kojih je prvi uvod a posljednji zaključak. Na kraju knjige se nalaze pojmovnik, indeks pojmova, literatura te propisi i statistički izvori.

U *Uvodu* nas autor uvodi u rad s potencijalnim doprinosom istraživanja, zatim se daje pregled postojeće literature i metodologija koja će biti korištena u dokazivanju hipoteza rada. Autor navodi teorijska i empirijska ograničenja istraživanja te sadržaj istraživanja.

U drugom dijelu, *Utjecaj proračunskog sustava na fiskalne rezultate*, daje se teorijski okvir i pregled dosadašnjih istraživanja o utjecaju proračunskog sustava na fiskalne rezultate odabranih zemalja srednje i istočne Europe. Poglavlje još uključuje analizu osnovnih obilježja proračunskog sustava te funkciju državne riznice.

U trećem je dijelu *Metodologija utvrđivanja utjecaja proračunskog sustava na fiskalne pokazatelje*, gdje je na temelju postojeće literature sastavljen i upitnik koji su popunjavali djelatnici ministarstava financija odabranih zemalja koji su izravno uključeni u pojedine dijelove upravljanja proračunom. Kompletan upitnik sadržan je u Prilogu I. knjige, a

sastoji se od pet komponenata proračunskog sustava koje je nužno obuhvatiti radi analize utjecaja kvalitete proračunskog sustava na fiskalne rezultate odabranih zemalja. Te komponente su: 1) priprema i planiranje proračuna, 2) izvršavanje proračuna, 3) računovodstvo i financijsko/fiskalno izvješćivanje, 4) upravljanje gotovinom i likvidnošću te 5) upravljanje i evidencija javnog duga. Analiza tih pet komponenata poslužila je da se utvrdi veza između slabog institucionalnog ustrojstva i slabih fiskalnih rezultata koji se ogledaju u povećanoj državnoj potrošnji te višoj razini javnog duga i deficita.

Četvrti dio *Proračunski sustav kao uzrok fiskalnih problema u Hrvatskoj* bavi se analizom proračunskog sustava Hrvatske u razdoblju od 1994. do 2005. godine kako bi se ukazalo na osnovne probleme upravljanja proračunom koji izravno utječu na kvalitetu vođenja fiskalne politike te na osnovne fiskalne pokazatelje zaduženosti. Metodologija analize proračunskog sustava u Hrvatskoj temelji se na sljedećih pet spomenutih komponenata općenito nužnih za analizu kvalitete proračunskog sustava: 1) priprema i planiranje proračuna, 2) izvršavanje proračuna, 3) državno računovodstvo, financijsko i fiskalno izvješćivanje, 4) upravljanje gotovinom i likvidnošću te 5) evidencija i upravljanje javnim dugom. Uz analizu osnovnih proračunskih veličina te prikaza upravljanja proračunom preko državne riznice u Hrvatskoj, analiza pet spomenutih komponenata kvalitetnog upravljanja proračunom u Hrvatskoj poslužila je i za usporedbu s podacima dobivenih upitnikom u odabranim zemljama. Na temelju analize proračunskog sustava u Hrvatskoj navedeni su osnovni razlozi zbog kojih je proračunski sustav djelomično ili u potpunosti uzrok pojedinih fiskalnih problema koji se ogledaju u većoj razini državne potrošnje, javnog duga i deficita.

Peti dio knjige *Proračunski sustav kao uzrok fiskalnih problema u odabranim zemljama* predstavlja analizu proračunskih sustava odabranih zemalja srednje i istočne Europe prema pet navedenih komponenata nastalu na temelju prethodno spomenutog upitnika. Prema podacima iz upitnika izrađen je indeks centralizacije proračunskog sustava koji je skupa s drugim relevantnim pokazateljima korišten u usporedbi s Hrvatskom. Usporedbom dobivenih podataka te provedenom regresijskom analizom odbačena je glavna hipoteza rada o proračunskom sustavu kao uzroku fiskalnih problema u analiziranim zemljama srednje i istočne Europe. Bez obzira na odbačenu hipotezu, jedan od važnijih rezultata jest da poboljšanje i povećanje obuhvata informacija u proračunskom sustavu u znatnoj mjeri ipak može objasniti veličinu proračunskog deficita.

Šesti i posljednji dio knjige odnosi se na sintezu zaključaka do kojih se došlo u radu te određene preporuke koje služe kao osnova za neka buduća istraživanja.

Kako se radi o doktorskoj disertaciji pretvorenoj u knjigu, sama knjiga s metodološkog aspekta nema nedostataka. Radi se o jednom temeljitom i preciznom istraživanju oblikovanom u znanstvenu monografiju. Kao najveći doprinos knjige, sigurno je popunjavanje jedne praznine među hrvatskom znanstvenom literaturom koja se bavi upravljanjem financijama u javnom sektoru, posebice upravljanjem proračunom kao jednim od glavnih instrumenata fiskalne politike. Prigovori knjizi mogu se pronaći u određenim tehničkim detaljima kao što je "džepni" format knjige čime je povećan broj stranica, a knjiga postala manje pregledna posebice jer obiluje statističkim podacima i njihovom analizom.

Zbog svega prethodno navedenog, knjiga će poslužiti svima koji se bave javnim financijama. Prije svega to se odnosi na djelatnike Ministarstva financija i sve one predstavnike izvršne vlasti koji se profesionalno bave navedenom problematikom. Knjiga predstavlja nezaobilazni dio znanstvene literature koja će koristiti mnogim znanstvenicima i studentima na ekonomskim fakultetima i raznim institutima u Hrvatskoj.